

La parada de Sesmond

L'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents de la Universitat Autònoma de Barcelona. 20 anys d'un exitós projecte de formació universitària

Joan Pérez i Ventayol

Director de l'Escola Superior d'Arxivística i
Gestió de Documents
Universitat Autònoma de Barcelona

L'arxivística encara és una disciplina poc coneguda pel gran públic. Bé, de fet, no és que sigui desconeguda, sinó que encara hi ha, en general, una visió de l'arxivística molt encasellada a una imatge de documents antics plens de pols, dipositats en un espai fosc i que només són accessibles a erudits i a historiadors interessats per coses antigues. Però a poc a poc la ciència arxivística –perquè d'una ciència es tracta i així l'anomenen les grans universitats del món, *archival science*– comença a ser vista com una disciplina que implica moltes altres coses. Moltes més.

Cal dir que a casa nostra, a Catalunya, fa temps que els arxius i els professionals que hi treballen són vistos amb un cert reconeixement per altres territoris de l'Estat; i, arreu del món, l'arxivística catalana té avui força anomenada. Arxivers i arxiveres de renom treballen en institucions d'abast europeu i mundial i ocupen càrrecs a organismes internacionals vinculats a aquesta disciplina. El país, a més, està dotat d'un sistema arxivístic que ha permès consolidar una estructura prou sòlida per projectar-se, precisament, cap a aquests altres entorns.

L'estructura del model arxivístic català està conformada, a grans trets, per un desplegament normatiu molt important que arrenca amb el traspàs de la competència en arxius a les comunitats autònomes i que també és fruit de la tradició arxivística catalana anterior a la dictadura franquista. Aquí cal sumar-hi una direcció pública vinculada al Departament de Cultura de la Generalitat que va desplegar tota aquesta normativa, va crear els òrgans rectors del sistema, va territorialitzar els centres amb la Xarxa d'Arxius Comarcals i va crear l'Arxiu Nacional de Catalunya i els arxius centrals de les conselleries. És més, aquí encara cal afegir-hi els arxius municipals i de l'administració local, així com tots els arxius privats existents (eclesiàstics, d'institucions, d'entitats, d'associacions, d'empreses, personals, etc.).

Autoria: Fundació UAB.

Però en aquest model hi mancava la part formativa. És a dir, faltaven estudis superiors que permetessin la formació del personal tècnic dels arxius i de les noves formades de titulats, i que també incentivessin la creació de literatura científica i d'un corpus teòric relacionat amb la recerca i la investigació. Després de diferents temptatives d'ensenyaments a finals dels anys vuitanta i durant els noranta, va ser en el si de l'Associació d'Arxivers que va sorgir el projecte de crear uns ensenyaments universitaris permanents dedicats a la disciplina arxivística per complir amb tots aquests objectius. Després de negociacions amb altres centres universitaris de l'Estat, que oferien formacions similars a nivell espanyol, finalment va ser la Universitat Autònoma de Barcelona qui es va posar a disposició per acollir uns estudis d'aquest estil. Gràcies a l'impuls de persones del món arxivístic i d'acadèmics de la mateixa universitat es va poder crear una Escola Superior d'Arxivística que va quedar vinculada a la Fundació de la UAB, on encara és avui en dia. Sens dubte, constitueix una iniciativa pionera en el marc de l'Estat espanyol i amb pocs precedents a Europa i al món, ja que és la primera institució educativa dedicada només i exclusivament a l'àmbit dels arxius i la gestió dels documents.

La seva creació va ser l'any 2002 i els primers estudis de grau superior es van posar en marxa el curs següent, el 2002-2003. Amb el seu conegut acrònim d'ESAGED, l'Escola ha esdevingut un referent de la formació en arxivística a escala catalana, estatal i internacional perquè s'hi han format més de mil tres-cents persones a tots els nivells i en els diferents àmbits de la ciència arxivística. I perquè ha estat una bona plataforma d'inserció professional i laboral per a les persones titulades, que han estat capaces de fer valer amb èxit la seva expertesa i la seva vàlua professional allà on han anat.

Però l'ESAGED, al llarg d'aquest 20 anys i escaig d'existència, ha acompanyat, juntament amb els altres actors, el procés de transformació i reconeixement que ha experimentat l'arxivística catalana en els darrers temps. I a conseqüència de la visió professionalitzadora dels estudis que imparteix, ha sabut actualitzar i modernitzar els discursos i els continguts acadèmics adaptant-los a l'evolució de la disciplina i de la professió, però sense perdre els orígens: primer amb la gestió documental, després amb l'administració electrònica i la transformació digital, i ara amb l'arxivística de dades, l'anàlisi de processos i el paper central que els arxivers i les arxiveres juguen a les organitzacions, tant públiques com privades.

Actualment, l'Escola té diferents línies d'actuació. Òbviament, la principal i

més important és la que fa referència a l'àmbit de la formació, on avui en dia ofereix una titulació de màster oficial en arxivística i governança de la informació. Aquests són uns estudis d'iniciació que es posaran en marxa el proper curs amb la incorporació de la tecnologia, l'enginyeria de processos i procediments, la gestió d'actius digitals (documents electrònics, dades, objectes d'informació, etc.) i l'atenció als nous paradigmes. L'Escola, però, també ofereix un ampli catàleg de formació continuada amb diferents postgraus i una gran varietat de cursos d'especialització sobre aspectes molt més específics, com són els documents electrònics, els documents fotogràfics o els documents audiovisuals i sonors; però també en gestió executiva, drets humans, transparència i de document *controller*. Sí, l'arxivística és molt més que aquella visió a la qual fèiem esment al començament de l'article.

Un altre àmbit de l'Escola és la recerca i la investigació, que permet generar coneixement i crear marc teòric. En aquest sentit, l'any 2013 es va posar en marxa una línia de recerca en arxius i gestió de documents al programa de Doctorat en Història Comparada, Política i Social de la UAB. A dia d'avui ja s'han presentat diverses tesis doctorals que doten l'arxivística de persones d'alt nivell acadèmic i d'un coneixement molt especialitzat.

I, finalment, un tercer àmbit d'actuació, més petit, seria el de la consultoria. És a dir, l'assessoria que l'Escola ofereix a entitats públiques i empreses privades en matèria de gestió documental i arxiu, fet que permet conèixer problemàtiques i solucions implantades a les organitzacions i, per tant, traslladar-les després a les aules per treballar amb l'alumnat.

I, amb tot, l'Escola ja ha complert vint anys. I esperem fer-ne molts més per seguir oferint les propostes formatives a totes les persones interessades en aquesta disciplina – en aquesta ciència –, que esdevé una professió de futur en un món altament informatitzat, però que també és una garantia dels drets de la ciutadania i del manteniment i preservació de la memòria de les nostres societats.

Autoria: Fundació UAB.